కాలచక్రం

"కాలచక్రం గిరగిరా తిరుగుతోంది.వద్దు అన్నా వినదు.ఆగదు. ముసలితనం వచ్చి మీద పడుతోంది. సిరులున్నాలేకున్నా మనోబలంతో నెట్టుకు వచ్చాను ఇన్నాళ్లూను."
సుందరమ్మ వంట ఇంట్లో పనులు చేసుకుంటూ తనలో తను అనుకున్నట్లు పైకికూడా అంది.
ఎనిమిది ఏళ్ల మనవడు వచ్చి,"కాలచక్రం అంటే ఏమిటి బామ్మా?"అన్నాడు.
"నీకు స్కూలుకి టైము అయింది.వెళ్లు" అని కొడుకుని కేకలేసింది సునంద."నా టిఫిన్‌బాక్స్ ఇలా పట్రా సునందా?"అని కేకవేసాడు హాల్లోంచి వెంకట్రావు బూట్లు పాలిష్ చేసుకుంటూను.
"మీరు వెళ్లి తెచ్చుకోండి.నేను హేండ్‌బ్యాగ్ సర్దుకుంటున్నాను."అంది సునంద.
పరంధామయ్య చదువుతూన్న పేపర్ అక్కడ పెట్టి,కుర్చీలోంచి లేచి వెళ్లి టిఫిన్ బాక్స్ పట్టుకు వచ్చి కొడుక్కి ఇచ్చాడు. టిఫిన్ బాక్స్ తీసుకుంటూ "మీకెందుకు నాన్నా ఈపనులు"అన్నాడు వెంకట్రావు.
"నేను రెడీఅయ్యాను.బస్టాప్‌దాకా, స్కూటరుమీద దిగబెడితే,ఆఫీసు టైముకి అందుకోగలను." అంది సునంద హుషారుగా చూస్తూ.
ఇంతలోకే వీధిలోంచి పాలవాడి కేక... సైకిలు బెల్లు గణగణా మ్రోగుతోంది.
"వీడు సరిగ్గా ఇదే టైముకి వస్తాడు పాలు అంటూను"విసుగ్గా చూసి,"మావయ్యా, గిన్నెతెచ్చి పాలు పోయించుకోండి కొంచెం"అంది సునంద. పరంధామయ్యకి ఆ మాటలకి కోడలి మీద కోపం వచ్చి తారాజువ్వలా లేచాడు కుర్చీలోంచి.
"పెద్దవాళ్లంటే గౌరవం పోయింది. నేను మీకంటే పెద్ద ఉద్యోగమే చేసాను."అంటూ కోడల్ని కోపంగా చూసాడు పరంధామయ్య.
"ఆలస్యంగా వెడితే ఆఫీసులో మాట పడవలసివస్తుంది"అని విసవిసా వీధిలోకి వెళ్లిపోయింది సునంద.
"విన్నావట్రా నా మాటకి ఎలా సమాధానం చెప్పిందో?"అంటూ కొడుకు కేసి చూసాడు పరంధామయ్య,వంటింట్లోంచి పాలకి గిన్నెతీసుకు వస్తూ.

''నేను వస్తున్నానర్రా ఏమిటి కేకలు..ఇరుగూ పొరుగూ వింటారు.''అంది సుందరమ్మ.''ఈ ఇంట్లో ఎవరికి ఎప్పుడు కోపమొస్తుందోనన్న భయమే నాకు. ఆఫీసులో కూడా,పై ఆఫీసరు నాకింద వర్కుచేసే గుమాస్తాలూను.నాకు ఓర్పు పోతోంది''అని వెంకట్రావు తల్లికేసి,తండ్రికేసి చూసి,ఆఫీసుకి స్కూటర్ మీద వెళ్లిపోయాడు.

పాలుపోయించుకుని, పాలగిన్నె పట్టుకుని వచ్చి కుర్చీలో కూర్చుంది సుందరమ్మ నిట్టూర్పు విడుస్తూనే. పేపరు ముఖానికి అడ్డం వున్నా, భర్త మనోభావాలు చదవగలదు సుందరమ్మ.

అందుకే అంది,"కోడలు కూడా మనపిల్లలాంటిదే కదా!అంత కోపం ఎందుకు?''అని.

పరంధామయ్య "ఊ..."అన్నాడు.

"అదా చిన్నపిల్ల.ఆఫీసుకి వెళ్లే కంగారులో ఉంది."

''అయితేమటుకు నన్ను ఈ వయసుస్సులో పాలు పోయించుకోండి అంటుందా?''కోపంతో అరిచి పేపరు పక్కన పడేసాడు విసుగ్గా మొహం పెట్టి భార్యకేసి చూస్తూ.

"నాకు మాత్రం ఓపికవుందా ..ఉదయం అయిదు గంటలకే లేచి చేస్తున్నానంతాను."

"బాధ్యతలు వద్దు అనుకుంటే హక్కులూ పోతాయండీ!వాళ్లే వండుకుంటారు మనకి పెడతారుకాని ఓపికున్నంతవరకూ చేస్తే రేపు ముసలితనంలో మనల్ని ఆదుకుంటారు.''అంది సుందరమ్మ.

''నేను మాత్రం చెయ్యడంలేదూ?కరెంటు బిల్లు కడుతున్నాను.సరుకులు తెస్తున్నాను.''అన్నాడు.

"ఇలాంటి చిన్నచిన్న విషయాల్ని రాద్ధాంతం చేసుకుంటే ఎలా చెప్పండి?మీ తమ్ముడికి,ఈ వయసులో పిల్లలు లేక ఎంత బాధపడుతున్నారో చూడండి."అంది.

"ఇప్పుడు ఆ సంగతి ఎందుకూ?''విసుక్కున్నాడు.

"రేపు అమ్మాయి దగ్గరకి బెజవాడ వెడదాం వస్తావా రావా?''అన్నాడు.

"రేపే వెడితే మనం ఏదో కోపం వచ్చి వెళ్లామనుకుంటారు.నాలుగు రోజులు పోయాకే వెళదాం"అంది సుందరమ్మ.

"ఎలాగైనా నాకంటే పిల్లల మీదే ప్రేమ నీకు. వస్తేరా లేదా వాళ్ల కేరాఫ్‌లోనేఉండు" అన్నాడు పరంధామయ్య.

"పగలల్లా ఇద్దరూ కష్టపడి వస్తారనే జాలి.అంతే.''అందికాని, పరంధామయ్య మాటలకి, పౌరుషం వచ్చింది. గుండె బరువై నిట్టూర్చింది. అప్పటి వరకూ చేతిలో ఉన్న పాలగిన్నె మరీ బరువుగా అనిపించింది. ముఖం అంతా ఎర్రబడింది నుదిటి కుంకుమబొట్టులాగా.మళ్లీ మాటకి మాట సమాధానం చెబితే, వాదోపవాదాలు వస్తాయి. ఇటువంటి స్థితిలో మౌనంగా ఉండడం సుందరమ్మకి అలవాటేను.లేచి వంట ఇంటివైపుకి వెళ్లిపోయింది పాలగిన్నెతో.

ఆ రాత్రి ఎవరితో ఎవరూ సరిగా మాట్లాడుకోలేదు.ఎవరి పనుల్లో వాళ్లున్నారు.

రంగడికి ఏం తోచక,''తాతా భాగవతంలో పద్యాలు చెప్తావా?''అంటూ వెళ్లాడు.అయిష్టంగా అటు చూసి"ఇవేళ చెప్పనురా''అన్నాడు విసుగ్గా ముఖం పెట్టి.

రంగడు తండ్రిని పలకరిద్దామనుకుని ఆఫీస్ కాగితాలు పరిశీలిస్తున్నప్పుడు పలకరించడానికి భయపడి,తల్లి దగ్గరకి వెళ్లాడు. మంచంమీద అటు తిరిగి పడుకుంది సునంద. "నాకు ఆకల్లేదు మీరంతా తినండి''అనిచెప్పి,రోజూలా అత్తగారికి వంటింటిలో పనిసాయం కూడా చేయలేదు. రంగడు 'అమ్మా అమ్మా'' అన్నాడు.మెలకువగా వుండి పలకడం లేదని రంగడికి అర్థమయి మెల్లగా అక్కడినుంచి సుందరమ్మ దగ్గరకు వెళ్లి "బామ్మా పొద్దున్న కాలచక్రం అన్నావే ఆ కథ చెప్పవూ!''అన్నాడు.

"ఏం చెప్పనురా నాయనా''అంది వేదాంతిలా అష్టపదులు పాడుకుంటూ మరునాటికి కూర తరిగి ప్లాస్టిక్ సంచిలోకి సర్ది, ఫ్రిజ్‌లో భద్రపరుస్తూను.

''కాలచక్రం అంటే, భూమి తన చుట్టూ తను తిరుగుతూ,సూర్యుని చుట్టూ తిరుగుతోంది. అల్లాగే, తల్లిదండ్రుల చుట్టూ పిల్లలు తిరుగుతారు.పిల్లల చుట్టూ తల్లిదండ్రులు తిరుగుతారు.తరతరాలుగా ఈ కాలచక్రం ఇలా తిరుగుతోంది.''అంది సుందరమ్మ.

''బామ్మా కాలచక్రం కథ ఇంకా ఉందా?నాకునిద్ర వస్తోంది .రేపు చెబుదువుగానిలే''అన్నాడు రంగడు.అప్పటిదాకా అంతా విన్నవెంకట్రావు "నీ వేదాంతం వాడికి ఏమి అర్థం అవుతుందే అమ్మా''అన్నాడు కొంచెం విసుగ్గా.

అంతలోనే పరంధామయ్య, "ఒరేయ్ అబ్బాయీ, నేను మీ అమ్మా మీ అక్క దగ్గరకు వెళతాంరా'' అన్నాడు.

''ఇప్పుడెందుకు,ఏ పండగలకో వెళ్లవచ్చును.అప్పుడు రంగడికి స్కూలుకి సెలవులు

ఇస్తారు. వాళ్ళికూడా తీసుకు వెళ్లవచ్చును."అన్నాడు వెంకట్రావు.
"వెళ్లాలనుకున్నాను.వెడుతున్నాను."
"సరేమీయిష్టం"అని వెంకట్రావు గదిలోకి వెళ్లి పడుకున్నాడు.
సునంద,ఇంకా పడుకున్నట్లు లేదు.అనునయంగా చెక్కిలి నిమరబోయాడు.కోపంగా చేతిని తప్పించింది.కళ్లు తుడుచుకుంటూ లేచి మంచం మీద కూచుంటూ "పొద్దున మీ నాన్నగారికి అంత కోపం వచ్చింది.నేనేం తప్పు మాట అన్నానని"అంది.
"ఏదో పెద్దవారు.కోపం వచ్చింది.నువ్వుకూడా సమాధానం చెప్పావు కదా!"అన్నాడు.
"మరి చెప్పకపోతేఎలాగ?నా అవస్థ నాది.అయినా మీరుఎలాచెబితే అలా చేస్తున్నాను కదా మనపెళ్లి అయినప్పటినుంచి."
"నువ్వు కూడా ఉద్యోగం చెయ్యాలి నా ఒక్కడి జీతం చాలదు.అన్నారు.అలాగే చేస్తున్నాను.మనకి ఒక్క పిల్లవాడు చాలు అన్నారు.అల్లాగే అన్నాను కదా?నా తల్లిదండ్రులకు నేను ఒక్కణ్ణే కొడుకుని.మనదగ్గరే ఉంటారు వాళ్లు అన్నారు.సరే అన్నాను కదా?చిన్నమాట పాలు పోయించుకోండి మామయ్యా అన్నానని అంత కోపం వచ్చిందే"అంది సునంద బాధపడుతూనే.
"ఏం కోపం రాలేదు కాని, పొద్దుపోయింది పడుకో."అన్నాడు వెంకట్రావు ఓదార్పుగొంతుకతో.
"కోపం రాకపోతే రేపు మీ అక్కగారింటికి వెళతామని ఎందుకన్నారు?"
"ఏదో ఒకచోట ఉంటే తోచదు ఈ వయసులో. మార్పుకోసం వెళ్లడం వాళ్లకి అలవాటేగా."
"ఇంటి పక్కనే దేవాలయం.రంగడితో కబుర్లు లేక అక్కడ తోచదు.వెళ్లినా వెంటనే వస్తారు."అన్నాడు వెంకట్రావు.
"పోనీ వెళ్లనివ్వండీ. ఏమంటారా? కొంచెం పెందరాడే లేచి చేస్తాను. మరి మీ అమ్మగారంత రుచిగా వండలేకపోవచ్చును."అంటూ మాటలు సాగదీస్తూ అంది సునంద ఉడుకుబోతుతనంతో.
అనుకున్న ప్రకారం పరంధామయ్య, సుందరమ్మా ఊరికి వెళ్లారు.
వెళ్లిన పదిరోజులకి ఉత్తరం వచ్చింది."ఇక్కడ మనబంధువులు కాశీ వెళుతున్నారు.మేము కూడా వెళుతున్నాము.నెల రోజులు దాకా పడుతుంది మేము

రావడానికి"అని పరంధామయ్య దగ్గర్నుంచి.
రోజులు గడుస్తున్నాయి.కొన్నిఇబ్బందులు కూడా ఎదురవుతున్నాయి వెంకట్రావుకీ సునందకీను.
"తాతా, బామ్మా ఎప్పుడువస్తారు?"అని తరచు అడుగుతున్నాడు రంగడు.
సునంద ఆఫీసునుంచి అలసి వచ్చేటప్పటికి అత్తగారు కోడలుకి ఆప్యాయంగా అన్నం పెట్టేది.ఇప్పుడు సునందకి ఆ సౌఖ్యం లేదు. ఇంట్లోనూ,బయట ఆఫీసులోనూ పనులతో సతమతమవుతోంది.పైగా రంగడు అన్నం దగ్గర రోజూ ఏదో పేచీ పెట్టి అన్నం సరిగ్గా తినడం లేదు. ఇది ఏం బాగా లేదు..అది నాకు వద్దుతీసెయ్యి..అంటూంటాడు.
సునంద పని హడావుడిలో ఉండి, "తినకపోతే మానెయ్యి.మీ బామ్మలాగ బతిమాలి పెట్టేందుకు నాకు ఓపికలేదు"అంటూండేది.
వెంకట్రావు సునందకి కూర తరిగి, సాయం చెయ్యాలని వచ్చి చెయ్యి కోసుకున్నాడు.పైగా ఇంకొక కొత్త పని వచ్చింది సునందకి-మొగుడికి అన్నం తినిపించడం.
ఓ రోజున వెంకట్రావు దగ్గరకి వచ్చి,"ఈ పాలవాడితో పడలేకుండా వున్నాను.ఒక్కరోజు ఓ టైముకి, మరోరోజు మరో టైముకి వస్తాడు ఆపక్కవాళ్లింట్లో పోసి పోతాడు. సాయంకాలం వచ్చాక కాస్తే విరిగి తగలడుతున్నాయి."అంది.
సునందకేసి తీక్షణంగా చూసాడు. ఇంట్లోనూ,బయటపనులతో, నలిగిపోయి నీరసంగా ఉంది అనుకున్నాడు.
తండ్రి కూర్చునే కుర్చీ చిన్నబోయి ఉంది.వంటింటివైపు చూసాడు.తల్లి పాడే గోవిందనామాలు వినిపించక, వెలితిగా వుంది మనసుకి.
"మాలమ్మనీ నాన్ననీ వెంటనే రమ్మని ఉత్తరం రాస్తాను ఉండు."అని కార్డు తీసి, రాసి పోస్టు చేసాడు వెంకట్రావు.ఈ మధ్యన గుబులు గూడు కట్టుకున్న ఆ ఇంట్లో, పరంధామయ్యా సుందరమ్మా రావడంతో కబుర్లతో కళకళలాడింది.
అత్తగార్ని మావగార్ని ఆప్యాయంగా పలకరించింది సునంద నవ్వుతూను. రంగడు సంతోషంగా "వచ్చావా తాతా" అంటూ ఎదురువెళ్ళి, "బామ్మా...." అంటూ పలకరించాడు.
వెంకట్రావు తల్లినీ తండ్రినీ ఆప్యాయంగా చూస్తూ "ప్రయాణం బాగా జరిగిందా. నేను రాసిన ఉత్తరం అందిందా?" అని పలకరించాడు.

పరంధామయ్య నవ్వుతూ "నా ఇంటికి నన్ను రమ్మని రాయాలేమిట్రా. మీ అమ్మ మిమ్మల్ని తలుచుకోని సమయంలేదు. పిల్లలు ఏం అవస్థ పడుతున్నారో మనం లేక అని" అన్నాడు.

"ఇలా చిక్కిపోయారేమిట్రా. ఉండండి. నా చేత్తో రుచిగా వండి పెడతాను" అంది సుందరమ్మ.

"భోజనానికి మేము రెడీ" అన్నాడు వెంకట్రావు. అష్టపదులు పాడుకుంటూ పనులు చేసుకో సాగింది సుందరమ్మ.

పరంధామయ్య మనవడికి భాగవతంలో పద్యాలు చెపుతోంటే గదిలోంచి సునందా, వెంకట్రావు కబుర్లూ, నవ్వులూ వినిపిస్తున్నాయి.

కాలచక్రం గిరగిరా తిరుగుతోంది.

తల్లిదండ్రుల చుట్టూ పిల్లలూ, పిల్లల చుట్టూ తల్లిదండ్రులు తిరుగుతున్నట్లు. తరతరాలుగా ఈ కాలచక్రం ఇలా తిరుగుతూనే ఉంది. భూమి తన చుట్టూ తాను తిరుగుతూ సూర్యుని చుట్టూ తిరుగుతున్నట్లుగా.

❄❄❄

(వనిత 1991)